

Opgaveflytning i almen praksis

Forsvaret: 25-04-2017

Af: [Helle Riisgaard](#), cand. mag., ph.d.

Hovedvejleder: [Jørgen Nexøe](#), ph.d., lektor, praktiserende læge

Baggrund

Sundhedssystemet i den vestlige verden har i de senere år gennemgået en strukturel udvikling forårsaget af demografiske og politiske forandringer samt ændringer i sygdomsmønstret. Befolkningen bliver ældre og kronisk og langvarig sygdom tiltagende prævalent, hvilket forårsager en stigning i efterspørgslen på sundhedsydelse og derved pålægger samfundet en betydelig byrde.

En konsekvens heraf er, at forskellige kliniske funktioner, der tidligere blev varetaget i sygehusambulatorier, bliver flyttet fra sygehussektoren til almen praksis, hvilket ansporer de alment praktiserende læger til at genoverveje arbejdsfordelingen i klinikken uden at kompromittere kvaliteten af behandlingen.

Det er en udbredt antagelse, at flere kliniske opgaver kan flyttes fra de praktiserende læger til deres praksispersonale med henblik på at imødegå denne udvikling. Dog rejser det nogle spørgsmål vedrørende betydningen for behandlingen af patienterne.

Formål:

Det overordnede formål med denne ph.d.-afhandling var at bidrage med væsentlig viden om uddelegering af opgaver og betydningen heraf for praktiserende læger og deres personale og følgelig deres behandling af patienterne.

Formålet med delstudierne var:

Delstudie 1:

At gennemgå litteraturen for eksisterende forskning i sammenhænge mellem uddelegering og praktiserende lægers og deres personales jobtilfredshed og finde mulige forklaringer på disse sammenhænge.

Delstudie 2:

At undersøge sammenhænge mellem grader af uddelegering i behandlingen af kronisk sygdom, med kronisk obstruktiv lungesygdom (KOL) som indexsygdom, og praktiserende lægers og deres personales jobtilfredshed i almen praksis i Danmark.

Delstudie 3:

- I. At undersøge sammenhænge mellem grader af uddelegering i behandlingen af kronisk sygdom, med KOL som indexsygdom, og praksispersonalets motivation i arbejdet.
- II. At undersøge sammenhænge mellem praksispersonalets motivation i arbejdet og deres jobtilfredshed.

Delstudie 4:

At undersøge sammenhænge mellem grader af uddelegering i behandlingen af kronisk sygdom, med KOL som indexsygdom, og kvalitet eksemplificeret ved udførelse af spirometri i almen praksis.

Metode:

Ph.d.-studiet omfatter en systematisk litteraturgennemgang og tre tværsnitstudier som hovedstudier. Den systematiske litteraturgennemgang blev gennemført forud for hovedstudierne, dels for at opnå viden om mulige sammenhænge mellem uddelegering og jobtilfredshed i almen praksis, dels for at berettiggende de to følgende studier

(Delstudie 2 og Delstudie 3). To af hovedstudierne var udelukkende baseret på spørgeskemadata (Delstudie 2 og Delstudie 3), og det sidste var baseret på en kombination af spørgeskemadata og registerdata (Delstudie 4).

Der blev udviklet to elektroniske spørgeskemaer, et til de praktiserende læger og et til deres personale. Strukturen i de to spørgeskemaer var den samme med undtagelse af få spørgsmål specielt designet til praktiserende læger eller til personale. Begge skemaer var todelt med en del, der handlede om graden af uddelegering i behandlingen af patienter med KOL i almen praksis, og en del, der handlede om den generelle jobtilfredshed og motivation i arbejdet.

Til samplingen af KOL-patienter i Delstudie 4 brugte vi RUKS algoritme for KOL, der er udviklet af Sundhedsdatastyrelsen. Den definerer patienterne ud fra data fra Landspatientregistret og Lægemedelstatistikregistret. Data vedrørende udførelse af spirometri udført hos KOL-patienter i året 2013 blev for almen praksis indsamlet fra Sygesikringsregistret, og for sygehussektoren blev disse oplysninger indhentet fra Landspatientregistret.

Resultater:

Fire studier blev inkluderet i litteraturstudiet i Delstudie 1, og resultaterne heraf indikerer, at uddelegering i almen praksis overordnet bliver opfattet af personalet som noget positivt, der bidrager til deres jobtilfredshed, primært fordi de har opfattelsen af at have autonomi i arbejdet. Kun et enkelt studie undersøgte denne sammenhæng for lægerne og fandt, at de ikke delte personalets positive opfattelse af uddelegering. Tvært imod havde de opfattelsen af at miste kontinuitet og få større arbejdsbyrde som følge af et øget behov for supervision af personalet i behandlingen af kroniske patienter.

I Delstudie 2 blev der fundet en signifikant sammenhæng mellem opfattet "maximal grad" af uddelegering i behandlingen af patienter med KOL og personalets overordnede jobtilfredshed. Odds ratioen for personalets tilfredshed med arbejdsmiljøet viste, at der også er en tendens til en sammenhæng med "maximal grad" af uddelegering. Der blev ikke fundet signifikante sammenhænge mellem grader af uddelegering og de praktiserende lægers overordnede tilfredshed. Odds ratioerne for resultaterne indikerede imidlertid, at der er tendens til, at "maximal grad" af uddelegering har sammenhæng med lægernes overordnede jobtilfredshed, tilfredshed med udfordringerne i arbejdet og tilfredshed med arbejdsmiljøet.

I Delstudie 3 viste den første analyse, at "minimal grad" af uddelegering havde sammenhæng med personalets opfattelse af at have indflydelse på eget arbejde. Derudover viste analysen, at opfattelsen af at have variation i arbejdsopgaverne havde signifikant sammenhæng med både "minimal grad" og "maximal grad" af uddelegering.

I den anden analyse i Delstudie 3 viste resultaterne, at disse to variable, opfattelsen af at have indflydelse på eget arbejde og af at have variation i opgaverne, også havde signifikant sammenhæng med jobtilfredshed. Dette indikerer, at disse to motivationsfaktorer kan være med til at forklare sammenhængen mellem grader af uddelegering og jobtilfredshed.

Analysen i Delstudie 4 viste, at odds ratioen for, at patienterne fik udført en spirometri var signifikant højere i praksis med "medium grad" af uddelegering sammenlignet med "minimal grad" af uddelegering, og i praksis med "maximal grad" af uddelegering var odds ratioen ligeledes signifikant højere set i forhold til praksis med "minimal grad" af uddelegering.

Konklusion:

På baggrund af resultaterne i Delstudie 2 kan vi konkludere, at en høj grad af uddelegering har signifikant sammenhæng med personalets overordnede jobtilfredshed, og at der er en tendens til, at en høj grad af uddelegering også har sammenhæng med de praktiserende lægers og deres personales tilfredshed med arbejdsmiljøet samt med de praktiserende lægers overordnede tilfredshed og tilfredshed med opfattelsen af at have udfordringer i arbejdet. Vigtigt er det også at bemærke, at resultaterne indikerer, at der ikke er nogen negative sammenhænge mellem variablene.

I forhold til resultaterne i Delstudie 3 forekommer det rimeligt at konkludere, at der ved omstrukturering af opgaverne i almen praksis i fremtiden bør fokuseres på en høj grad af uddelegering til personalet, og at variation i opgaverne skal tildeles særlig opmærksomhed i en sådan proces.

Denne fokus på høj grad af uddelegering bliver yderligere forstærket af resultaterne i Delstudie 4, der viser, at højere grader af uddelegering formodentlig vil gavne patienter med KOL.

Da KOL og kronisk sygdom generelt er forbundet med øget morbiditet og mortalitet i den vestlige verden, er det yderst vigtigt at forbedre behandlingen for disse patienter, ikke kun for patienternes egen skyld, men for samfundet som helhed.

Relaterede publikationer

Riisgaard H, Nexøe J, Videbæk Le J, Søndergaard J, Ledderer L. Relations between task delegation and job satisfaction in general practice: a systematic literature review. *BMC Family Practice*. 2016;17. 168.

Riisgaard H, Søndergaard J, Storsveen MM, Videbæk Le J, Ledderer L, Pedersen LB, Nexøe J. Associations between degrees of task delegation and job satisfaction of general practitioners and their staff: a cross-sectional study. *BMC Health Services Research*. 2017;17:44-52 .

Riisgaard H, Søndergaard J, Storsveen MM, Videbæk Le J, Ledderer L, Pedersen LB, Nexøe J. Work motivation, task delegation, and job satisfaction of general practice staf: a cross-sectional study. *BMC Family Practice*. 2017.

Opdateret: 03-08-2017